

הנושא: אפרים פישביין המייסד

הוכן ע"י: פרלה נשר.

תקציר: דברים לזכרו של פרופ' אפרים פישביין, שהיה מאבות המחקר החינוכי-מתמטי בארץ, שנכתבו בעקבות מותו. פרופ' פישביין ייסד את הקבוצה הבינלאומית לחקר הפסיכולוגיה של החינוך המתמטי PME.

מילות מפתח: פרופסור אפרים פישביין, אינטואיציה, פיזיקה, חינוך מתמטי, לזכרו, PME.

החומר פורסם במסגרת: עלי"ה 23, תשרי תשנ"ט, אוקטובר 1998, עמוד 62.

החומר מכיל בנוסף לעמוד הפתיחה: עמוד אחד.

לזכרו של פרופ' אפרים פישביין ז"ל

אפרים פישביין המייסד

פרלה נשר

אוניברסיטת חיפה

האחרונים, בוולנסיה שבספרד, בפורום מצומצם למדי, הציג שוב בענווה האופיינית לו ממצאי מחקר עדכניים ערוכים בשיטה מדעית למופת, על סכמות חשיבה הסתברותית

פישביין, עולה חדש, לעתים בתנאי מצוקה כלכלית, שלא חדל לרגע להיות איש העולם הגדול, מעורב בקדמת המחקר בחינוך המתמטי בעולם, חיפש דרך להשתלב במחקר בארץ כאן השתלבו דרכינו שוב רק אדם גדול כפישביין שהקרין את השפעתו שהיה לו לתרום, היה יכול לפלס לעצמו את הדרך בסבך הביורוקרטיה הישראלית כפי שהוא עשה. נושאי המחקר שלו בתחום החשיבה ההסתברותית לא עמדו אז על סדר היום של החינוך המתמטי היסודי בשכנוע אין קץ, בסיוע של פרופ' אלכס פוליאקוב, שתיבדל לחיים ארוכים, ותברים אחרים, העלה את הנושא על סדר היום של ועדת המקצוע, זכה למענקי מחקר והעמיד דור של תלמידים ישראלים שהיו לנושאי תורתו בתחום המספר הרב של תלמידי המחקר שהעמיד, מעידים עד כמה היה חוקר בכל רמ"ח איבריו, אך גם עד כמה היה אדם נעים לעבוד במחיצתו פישביין היה מסור לתלמידי המחקר, העניק להם ככל שהיה יכול, אך נתן להם גם את מרחב החופש הרעיוני הנדרש ואת הגיבוי האוהד כמו כן הרבה לסייע לעמיתיו וקיבל על עצמו ברצון להעיר על עבודות מחקר שונות את טביעת האצבע שלו היה אפשר לגלות תמיד, גם אם ניתנה בעילום שם הוא תמיד הגיב בענייניות אוהדת.

קהילת החינוך המתמטי בעולם ובארץ איבדה אחד מבכירי מנהיגיה פרופ' פישביין נדע בעולם כחוקר בכיר בתחום הפסיכולוגיה ההתפתחותית והקוגניטיבית מבית מדרשו של פיאיזה. תרומתו המקורית לחקר תחומים שונים והעמקת התבנה של האינטואיציה והסכמות בלמידת המתמטיקה הם מאבני היסוד התיאורטיים החשובים ביותר שיש לנו היום בתחום החינוך המתמטי. ראוייה עבודתו התיאורטית שעוד ידובר בה בנפרד.

יהי זכרו ברוך.

את פרופ' אפרים פישביין פגשתי לראשונה בכינוס הבינלאומי השני להוראת המתמטיקה שהתקיים באנגליה (Exeter) בשנת 1972 נוכחותו של פרופ' פישביין בלטה מאוד קבוצת הדיון שהוא אסף סביבו לעיון בנושא האינטואיציה בלמידת המתמטיקה - נושא שלימים הוליד ספר בעל חשיבות והשפעה רבה - סירבה להיפרד ואכן, בכנס שנערך ארבע שנים לאחר מכן בגרמניה (Karlsruhe) הייתה זו כבר קבוצה מגובשת שנקראה על שמו 'קבוצה של פישביין' הקבוצה הפכה לאבן היסוד של IGMPE International Group for the Psychology of Mathematic, שכיום ידועה כקבוצה הבינלאומית החשובה ביותר בתחום למידת המתמטיקה, ה-PME

פגישתנו השנייה התקיימה לאחר ארבע שנים בכינוס בגרמניה פרופ' פישביין היה אז כבר עולה חדש בישראל, גאה בכך ומציין זאת בכל הזדמנות. אין לי ספק שהמשקל הרב שיש לקבוצה הישראלית ב-PME נבנה על מנהיגותו הראשונית של פישביין

מנהיגותו של פרופ' פישביין (ושל עמיתו ורעו פרופ' הנס פרוידנטל ז"ל) הייתה מיוחדת במינה היא התבססה כולה על עליונותו התיאורטית ותרומתו הייחודית לתחום פרופ' פישביין, אדם צנוע שאין רבים כמותו, היה נשיא האגודה (PME), ואף חבר כבוד שלה עד יומו האחרון (דבר שרק בודדים זכו לו), לא ראה בתארים אלה מקור לעמדת כוח עסקנית הוא נמנה על אלו שבורחים מן הכבוד אך הכבוד רודף אחריהם הוא המשיך לעסוק בכל אשר באמת עניין אותו - המחקר עצמו. כאשר נודמנתי בשנים האחרונות לכינוסי ה-PME, לא התמצתי אף הרצאה שלו עד יומו האחרון היו אלה הרצאות שיש בהן מטעם החידוש והעמקות שהיו כה אופייניים לו. כל מאמר וכל הרצאה שלו היו רווי ידע רחב, אופקים ותרבות. באחד הכינוסים